

351.846.151

204491
21-6-72

VERTROUWELIJK

MAANDOVERZICHT

No. 5 1972

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N S D E V E I L I G H E I D S D I E N S T

153

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 5 - 1972

(Tijdvak van 1-5-1972 t/m 31-5-1972)

No. 1.094.092

blz.

Het 24ste partijcongres van de CPN	1
NVB - Jaarlijkse stertocht	9
Ontwikkelingen in de Nederlandse sectie van de IVE Internationale	10
Nederlandse Volksunie	14
Ontwikkelingen in Roemenië	17

Het 24ste partijcongres van de CPN

Inleiding

Het 24ste partijcongres van de CPN, dat op 26, 27 en 28 mei in het Amsterdamse "Marcanti" werd gehouden, heeft de verwachtingen die in de voorafgaande zittingen van het partijbestuur, door het Verslag van de Werkzaamheden van het Partijbestuur, door de ontwerp-resolutie en door de inleidingen op de districtsconferenties waren gewekt, niet bewaarheid. Rigoureuze wijzigingen in de samenstelling van het partijbestuur hebben namelijk niet plaatsgevonden; evenmin is nadere informatie verschaft over de positie van de CPN in de internationale communistische beweging. De redevoeringen van de belangrijkste partijbestuurders brachten niets aan het licht wat niet reeds in de ontwerp-resolutie, die overigens met algemene stemmen werd goedgekeurd, of in het partijbestuursverslag was besproken.

De belangrijkste zorg van de partijleiding gold de indruk, die het partijcongres naar buiten toe zou maken. Dat moest er ten koste van alles één zijn van grote homogeniteit en eenstemmigheid. Om die te garanderen werden door de partijleiding vóór en tijdens het congres afzonderlijke bijeenkomsten belegd met de voorzitters van de delegaties uit de diverse districten; hen werd op het hart gedrukt en voor te zorgen, dat onderwerpen als de internationale communistische verhoudingen en de CPN-houding ten opzichte van dissidente groeperingen, door de discussianten onaangeroerd zouden blijven.

Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken dat het congres onder deze omstandigheden een vrij matte vertoning geworden is, waarbij geen van de sprekers zich waagde buiten de reeds lang gemaakte paden.

De verhouding tot het internationale communisme

Als gevolg van de strakke regie is door het congres dan ook niet gediscussieerd over de autonomie-politiek, de relatie met de CPSU en andere communistische partijen en over de pro-Russische en pro-Chinese oppositie, terwijl juist deze zaken de laatste tijd in de leiding van de CPN onderwerp van beraadslaging uitmaakten en ten dele ook in de ontwerp-resolutie werden behandeld.

De relatie tot de CPSU was met name actueel vanwege een artikel,

dat op 12 mei in het Russische partijblad "Prawda" aan de CPN werd gewijd en dat beschouwd kan worden als een voortzetting van de polemiek, die in de openbaarheid kwam door de beoordeling van de geschriften van oud-CPN-voorzitter De GROOT in het historisch Sowjet-tijdschrift "Vraagstukken van de Geschiedenis van de CPSU" (MO 1/72). In het met "waarnemer" ondertekende artikel in "Prawda" wordt gesteld, dat in het Verslag van de Werkzaamheden van het Partijbestuur van de CPN "een verdraaiing van de werkelijke houding van de CPSU plaatsvindt"; de CPSU zou zich strikt houden aan het ook met betrekking tot de CPN geldende principe van "consolidering van de aaneengeslotenheid en eenheid van de rijen van de communistische wereldbeweging en op activering van de twee- en meerzijdige betrekkingen tussen de partijen". De schrijver herinnert aan de "betrekkingen van vriendschap en samenwerking" en aan de periodieke contacten, die in 1964 verbroken werden "op initiatief van de leiding van de CPN, maar geenszins door de schuld van de CPSU". In de periode, die daarop volgde, heeft de CPN zich, aldus het artikel, aanvallen veroorloofd tegen vele partijen waaronder de CPSU, waarbij de CPSU "zelfbeheersing en geduld" betoond heeft en zich niet heeft laten betrekken in een politiek die de onderlinge betrekkingen slechts zou kunnen bemoeilijken. Voorts geeft het artikel weer hoe de onderlinge betrekkingen er volgens de CPSU-opvatting op het ogenblik bijstaan. De voorstelling van zaken zoals die door de CPN in de "Verklaring van het Dagelijks Bestuur van de CPN naar aanleiding van een publicatie in Moskou" wordt gegeven als zou de CPSU afwijzend hebben gereageerd op het in november 1969 door de CPN-leiding gedane voorstel om besprekingen tot normalisering van de betrekkingen te houden, wordt in het artikel van de hand gewezen (de CPN-Verklaring sprak overigens over "een zijdelings afwijzend antwoord"). De CPSU zou (in juli 1970) juist van een positieve opstelling tegenover het voorstel blijk geven hebben door te verlangen dat een tijdstip en een agenda door de CPN zouden worden vastgesteld. De officiële reactie van CPN-zijde (in maart 1971) behelsde volgens het "Prawda"-artikel de toezegging, dat de CPN bereid was een delegatie van het Centraal Comité van de CPSU te ontvangen ofwel zelf een delegatie naar Moskou te sturen en dat de CPN met betrekking tot deze zaak later een initiatief zou nemen. Het feit dat de CPN-leiding nu stelt, dat de CPSU in afwijzende zin heeft gereageerd, terwijl zij zelf een jaar na de toezegging nog steeds geen initiatief heeft genomen, acht de "Prawda"-scribent een kwalijke zaak,

omdat daardoor "brede kringen van de leden van de CPN" op een dwaalspoor gebracht zouden kunnen worden: "Een dergelijke houding zal toch wel niet stroken met het belang van de Nederlandse communisten." Hij zegt dan ook er op te vertrouwen dat de Nederlandse communisten deze zaken op hun congres zullen bespreken en wenst hen succes in de strijd.

De CPN-leiding heeft officieel op geen enkele wijze op het "Prawda"-artikel gereageerd, hoewel het een ruime bekendheid heeft gekregen doordat vele bladen erover publiceerden en doordat het als bijlage gevoegd werd bij het "Informatiebulletin" (nr. 21/72), dat door de Sowjet-Ambassade in Den Haag wekelijks wordt uitgegeven.

Door het "Prawda"-artikel is bekendheid gegeven aan enkele zaken waaromtrent de CPN-leden niet door de partijleiding waren ingelicht: CPN-voorzitter HOEKSTRA heeft in maart 1971 (toen hij in verband met een eventuele uitnodiging voor het 24ste CPSU-congres op de Sowjet-Ambassade was) blijkbaar toezeggingen gedaan, die een jaar later nog nergens in hebben geresulteerd. Verder is duidelijk geworden, dat de CPSU-reactie in juli 1970 blijkbaar voor meerdere interpretaties vatbaar is; geen van beide partijen heeft echter nog opening van zaken gegeven omtrent de concessies die de CPSU bij die gelegenheid van de CPN eiste en die in feite tot de verschillende interpretaties hebben geleid. Die concessies hadden onder meer betrekking op de houding van de CPN ten opzichte van internationale communistische gebeurtenissen (de conferentie van Karlovy-Vary; de inval in Tsjechoslowakije) en ten opzichte van de pro-Russische communisten in Nederland en waren voor de CPN-leiding onoverkomelijk.

Zowel omtrent de door de heer HOEKSTRA in maart 1971 gedane toezeggingen als inzake het "zijdelings afwijzend antwoord" heeft de CPN-leiding ook in het partijbestuur nooit opening van zaken gegeven.

Door de CPN-leiding werd in de besloten zittingen met de delegatievoorzitters als reden voor het zwijgen over internationale aangelegenheden opgegeven de vrees, dat van CPSU-zijde of door aan de CPSU verwante kringen in Nederland gepoogd zou worden tweespalt in de partij te veroorzaken, of om daartoe althans een eerste stap te zetten door de homogeniteit van het congres te verstoren. Het is echter nauwelijks aannemelijk dat een dergelijk gevaar werkelijk zou hebben bestaan; zeker niet bij een zo zorgvuldig geselecteerd gezelschap als de afgevaardigden naar dit congres vormden. Ook de CPN-leiding moet weten, dat alle ontwikkelingen inzake de verhouding tot andere communistische par-

tijen bij de achterban in het verleden nauwelijks tot positieve of negatieve reacties aanleiding hebben gegeven. Zij heeft zich daarover zelf weleens verbaasd getoond. Het lijkt dan ook waarschijnlijker dat de CPN-leiding min of meer verrast geweest is door het "Prawda"-artikel, dat tenslotte de mogelijkheden tot besprekingen geenszins uitsluit, en zich eerst diepgaand op de ontstane situatie wil beraden alvorens definitieve uitspraken te doen op een congres. In dat beraad zal dan wel mede worden betrokken de overweging of een spoedige normalisering van betrekkingen niet te prefereren is boven het risico dat de gehele polemiek van november 1969 af door de CPSU - conform haar inzichten - in alle openheid aan de orde gesteld zal worden. Vóór het congres was er voor enig beraad nauwelijks gelegenheid, omdat de belangrijkste adviseur in internationale vraagstukken, oud-partijvoorzitter De GROOT, pas kort voor het congres terugkeerde van vakantie.

De mogelijkheid tot het openen van besprekingen werd eveneens opengelaten in het telegram, dat het Centraal Comité van CPSU aan het Congres deed toekomen en dat als bijlage gevoegd werd bij nr. 22 van het "Informatie-bulletin" (gedateerd 25 mei 1972). Het Centraal Comité wenst de CPN daarin onder meer toe "het ontwikkelen van haar betrekkingen met de communistische zusterpartijen in het belang van de gemeenschappelijke strijd tegen het imperialisme". De congresgangers werden door de CPN-leiding niet in kennis gesteld van de inhoud van het CPSU-telegram; zelfs van het feit dat een telegram was ontvangen werd niet openlijk mededeling gedaan.

Het spreekt vanzelf dat alle door de CPSU met betrekking tot de CPN genomen stappen met argusogen worden gevolgd door de pro-Russische dissidenten, die zich al langere tijd afvragen hoe het hen zal vergaan bij een eventuele normalisering van de betrekkingen tussen CPSU en CPN. Zo zal het hen zijn opgevallen dat in geen van beide Sowjet-publicaties (het artikel in het januari-nummer van "Vraagstukken van de Geschiedenis van de CPSU" en het artikel in "Prawda" van 12 mei) hun positie te berde is gebracht, terwijl functionarissen van de Sowjet-Ambassade in kringen van de Vereniging "Nederland-USSR" steeds hebben verzekerd, dat in de verhouding CPN-CPSU door de dissidenten een sleutelpositie wordt ingenomen. Blijkens een bijeenkomst welke door ambassade-functionarissen tijdens het CPN-congres in het ambassadegebouw werd belegd, is van Sowjet-zijde de behoefte gevoeld tegen-

over de dissidenten nog eens van hun waardering blijk te geven. Tijdens de bijeenkomst, waarvoor onder meer het voltallige hoofdbestuur van de Vereniging "Nederland-USSR" was uitgenodigd, werd zowel door ambassade-functionarissen als door dissidenten hoog opgegeven over de goede onderlinge verhouding en werd de opstelling van de CPN veroordeeld. Zo heeft men van Sowjet-zijde enerzijds de goede samenwerking met de dissidenten voorlopig veilig gesteld en anderzijds de CPN-leiding duidelijk gemaakt, dat het meer dan ooit noodzakelijk is duidelijkheid in de verhoudingen te brengen.

De opvatting dat de CPN-leiding zich op dit congres niet aan moeilijk te herroepen uitspraken heeft willen binden, vindt ook steun in het feit, dat de CPN-leiding in laatste instantie blijkbaar heeft besloten om af te zien van het aankondigen van maatregelen tegen diegenen in de partij, die aan de activiteiten van de pro-Russische groeperingen, met name aan die van de Vereniging "Nederland-USSR", op enigerlei wijze medewerking verlenen. Nog op de partijbestuurszitting van eind april werd aangekondigd dat op het congres dienaangaande maatregelen in het vooruitzicht zouden worden gesteld.

Uit de terughoudendheid, die de CPN-leiding toont na de jongste stap van de CPSU, zijn overigens weinig concrete aanknopingspunten voor een eventuele wijziging in haar opstelling ten aanzien van de internationale communistische beweging te distilleren. De reactie ten opzichte van de CPSU naar aanleiding van het "Prawda"-artikel zal zij waarschijnlijk mede willen laten afhangen van de weerklank, die haar voorstel voor een nieuwe grondslag van de internationale communistische eenheid (neergelegd in de ontwerp-resolutie) zal ondervinden en waaromtrent al consultaties met onder andere de Spaanse communistische partij hebben plaatsgevonden. In afwachting daarvan zal het CPN-optreden erop zijn gericht het uitzicht op een nuchtere en zakelijke discussie met de CPSU over normalisering van de betrekkingen niet nog meer dan nu al het geval is door emotionele reacties te vertroebelen.

Organisatie

Een belangrijk punt op de agenda van het 24ste partijcongres was de verkiezing van het nieuwe partijbestuur. Reeds in de ontwerp-resolutie voor het 24ste congres van de CPN was aangegeven over welke kwaliteiten de te kiezen bestuurders moeten kunnen beschikken. Ze moesten:

- tot het aanvoeren van acties in staat zijn;
- standvastig zijn in de partijstrijd en over ervaring beschikken in de strijd tegen verschijnselen van rechts reformisme, zowel als tegen ultra-links avonturisme;
- inzicht hebben in de noodzaak van geduldige systematische opbouw van de partij-organisatie, o.a. door ledenwerving, abonneewerving voor het dagblad "De Waarheid", geldinzameling;
- wars zijn van oppervlakkig reclame- of stuntwerk en hun politieke plicht tegenover de partij en de arbeidersbeweging boven hun persoonlijke interesses stellen.

De kandidaatbesprekingscommissie, bestaande uit uitsluitend zeer trouwe partijaanhangers, die in feite door het partijbestuur werden aangewezen, stelde uit de 82 kandidaten een voordracht op aan het congres die nauwelijks van het oude partijbestuur verschilde. Weliswaar keerden 7 leden niet meer in het partijbestuur terug, maar hun vervanging - door 10 nieuwe leden, waardoor het partijbestuur tot 39 leden werd uitgebreid - was meer gebaseerd op persoonlijke fouten, zoals gebrek aan activiteit en het volharden in een onjuiste houding met betrekking tot bepaalde acties, dan op politieke overwegingen.

Opmerkelijk aan de keuze van de tien nieuwe partijbestuurders was wel dat de meesten van hen zowel binnen als buiten de partij enige bekendheid genieten in verband met activiteiten in de bedrijven. Daarmede werd benadrukt dat, zoals de heer M.J. HAKS, politiek secretaris van het CPN-district Amsterdam en nieuw gekozen partijbestuurder, in zijn discussiebijdrage op het congres stelde, "de primaire oriëntatie van de partij het bedrijfswerk en de loonstrijd is en daarmee de strijd voor de eenheid van de arbeiders".

Een van de voornaamste opdrachten die het nieuwe partijbestuur van het congres kreeg was het in overeenstemming brengen van de organisatorische sterkte van de partij met de verkregen politieke invloed. Daarvoor is, naar de mening van het congres, strijd tegen het revisio-

nisme binnen en buiten de partij noodzakelijk. Het partijbestuur kreeg dan ook opdracht zijn werkzaamheden zodanig te organiseren dat de voornaamste aandacht aan het geven van politieke leiding wordt besteed. De vorming van een secretariaat, dat de dagelijkse werkzaamheden van de partij leidt en daardoor de dagelijkse leiding van de partij in de gelegenheid stelt zich geheel aan de politieke leiding te wijden, kwam het congres, blijkens de eenstemmig aangenomen resolutie, wenselijk toe. Over de samenstelling en de exacte taakaanduiding van het secretariaat en de dagelijkse leiding werd op het congres niet gesproken.

Bedrijfswerk - intrede in het NVV

Het bedrijfswerk, de loon- en politieke strijd op de bedrijven was op het congres een veelbesproken punt. In de resolutie, in de congresrede van partijvoorzitter HOEKSTRA en door een tiental discussianten werd aandacht aan dit onderwerp besteed.

De heer HOEKSTRA stelde dat het verzet tegen de regering vooral gegroeid was door een verandering in de verhouding tussen socialisten en communisten, die zich het duidelijkst binnen het NVV manifesteerde. Hij en andere sprekers benadrukten het belang van het vervallen van de zogenaamde communisten-clausule in de meeste NVV-bonden, waardoor die bonden weer strijdorganisaties van de arbeidersklasse konden worden. Hij concludeerde dat, "in het belang van eensgezinde en krachtige strijd tegen de ondernemers en al hun praktijken om met of zonder wetten de vakbeweging te knevelen", communisten het als hun plicht moesten beschouwen om actief lid te zijn van het NVV.

Welk belang er aan het NVV-lidmaatschap van CPN-ers door de partijleiding en het congres werd toegedacht bleek onder meer ook bij de verkiezing van het nieuwe partijbestuur. Verschillende van de nieuw gekozen leden in het partijbestuur werden gekozen mede vanwege hun positie in of hun goede contacten met een aantal NVV-bonden.

In zijn discussiebijdrage over het bedrijfs- en vakverenigingswerk zei de heer W.J.A. NIEUWENHUIJSE, landelijk verantwoordelijke voor het bedrijfswerk, dat bij de arbeiders het bewustzijn gegroeid was dat tegen de aanvallen die op hun rechten en vrijheden werden ondernomen gezamenlijk front gemaakt moest worden. De strijdbaarheid van de arbeiders was naar zijn mening toegenomen, hetgeen geresulteerd had in tal van acties verspreid over het hele land, óók in gebieden met hoge werkloosheid. Belangwekkend vond hij het daarbij dat de eisen die gesteld werden zich niet beperkten tot het economische vlak, maar dat

daarbij ook andere - politieke - eisen gesteld werden, zoals verlaging van de defensie-uitgaven ter bestrijding van de inflatie.

De heer NIEUWENHUIJSE beoordeelde "het radicaliseringsproces en de interne democratisering in het NVV" als een direct uitvloeisel van de politiek die de CPN tegenover het NVV gevoerd had, een politiek op basis van verscherping van de klassenstrijd, waarvoor de grondslag gelegd was op het 19e CPN-congres in 1958 met het besluit tot herstel van de leninistische vakbondsstructuur (opheffing EVC, intrede in het NVV). Om strijd te kunnen voeren achtte hij het een dwingende eis de eenheid der arbeiders en haar georganiseerde kracht te vergroten. De aangewezen weg daartoe is de organisatie van alle arbeiders - ook degenen die nog lid zijn van confessionele bonden - in het NVV.

De heer NIEUWENHUIJSE besloot zijn discussiebijdrage met een beschouwing over de toenemende werkloosheid. Hij vond het moment gekomen dat bij plannen tot bedrijfssluiting actie gevoerd werd voor het openhouden van de poort en voortzetting van het bedrijf, zoals dat o.a. gedaan was bij de Clyde-scheepswerven in Schotland.

Tevens vond hij het noodzakelijk dat actie gevoerd werd voor grotere bevoegdheden voor arbeiders en hun vertegenwoordigers bij het afsluiten van overeenkomsten over lonen en arbeidsvoorwaarden die boven de CAO uitgaan. Bovendien moesten zij naar zijn mening een veto-recht krijgen bij ontslagen, inkrimping of sluiting van het bedrijf; dat alles onder garantie van de onschendbaarheid van de door de arbeiders gekozen en benoemde vertegenwoordigers.

De heer F. MEIS hield het congres in zijn discussiebijdrage voor dat het niet eenvoudig is de strijd te organiseren nu minder dan 50% van de arbeiders georganiseerd is en daarvan bovendien nog een aantal in de confessionele organisaties. Daarom waren juist de actiecomités van belang, die NVV-ers, confessioneel georganiseerden en ongeorganiseerden verenigen in de strijd. In de acties moesten communisten vastberaden de leiding nemen, daarbij de rechtse vakbondsbestuurders en ultra-linksen kritiserend, en daarmee het succes van de acties verzekeren.

N.V.B. Jaarlijkse stertocht

Tot de activiteiten van de (communistische) Nederlandse Vrouwenbeweging behoort het houden van een jaarlijkse stertocht. De laatste keer dat deze tocht gehouden werd stond hij in het teken van het 25-jarig bestaan van de N.V.B. op 7 september 1971. Hoewel er ook toen gedemonstreerd werd tegen de regering BIESHEUVEL was het karakter van de bijeenkomst toch meer feestelijk dan strijdvaardig. Teneinde de oude strijdvaardige geest onder de leden van de N.V.B. weer op te wekken besloot het hoofdbestuur de jaarlijkse stertocht van karakter te doen veranderen. Om dit tot uitdrukking te brengen, werd de naam veranderd in "Vrouwenaktiedag". De N.V.B. wilde haar jaarlijkse bijeenkomst dienstbaar maken aan een actie tegen de regering BIESHEUVEL en het regeringsbeleid. Als leuze werd gekozen: "Geen NAVO-geld - méér huishoudgeld".

Op 30 mei 1972 vond de Vrouwenaktiedag te Den Haag plaats. Ongeveer 400 vrouwen hadden gehoor gegeven aan de oproep van de N.V.B.-leiding. Naast de reeds gememoreerde leuze tegen de verhoging van de NAVO-bijdrage maakten de vrouwen, middels de meegedragen spandoeken, ook eisen kenbaar betrekking hebbende op belastingherziening t.a.v. de werkende vrouw en het recht van deze vrouwen om bij ziekte van haar kind een uitkering krachtens de ziekwet te verkrijgen.

Nadat op het Binnenhof gestencilde brieven met de genoemde eisen in de brievenbussen van de Tweede Kamer waren gedeponeerd, gingen de demonstranten naar gebouw "Amicitia" waar het woerd werd gevoerd door mevrouw v.d. LAAN, voorzitter van de N.V.B., mevrouw H. KRAMER-De HAAN, hoofdbestuurslid van de N.V.B. en door mevrouw DUPPEN-COHEN namens de actiegroep Werkende Moeders.

Het geheel was een vrij schamele vertoning, hetgeen mogelijk mede zijn oorzaak vond in de omstandigheid dat op dezelfde dag eveneens in Den Haag door studenten op grote schaal gedemonstreerd werd tegen het onderwijsbeleid van de regering.

De ontwikkelingen in de Nederlandse Sectie van de IVE Internationale

Na haar conferentie op 8 en 9 april 1972, waarop besloten werd de banden met de (Pabloïstische) Revolutionair Marxistische Tendens te verbreken, heeft de Nederlandse Sectie van de IVE Internationale inderdaad aansluiting gevonden bij het Verenigd Secretariaat. (Zie MO nr. 4/1972.) Als eerste gevolg hiervan heeft een der leden van het Verenigd Secretariaat, de Belgische professor E.E. MANDEL, eind april en begin mei deelgenomen aan enkele bijeenkomsten van de Nederlandse Sectie.

Tijdens deze bijeenkomsten werd van gedachten gewisseld over een heroriëntatie van zowel de organisatie als de actiepraktijk van de Nederlandse Sectie, terwijl ook de samenwerking tussen de Belgische en de Nederlandse Sectie met betrekking tot het uitgeven van een gezamenlijk theoretisch blad nader besproken werd. Voor wat de organisatie betreft werd aandacht besteed aan de verhouding van de Nederlandse Sectie tot de Revolutionair Communistische Jeugdorganisatie (RCJ) "Révolte" en de verhouding van deze beide organisaties tot de "Aktiegroep Proletarisch Links" (APL).

De verhouding tot de RCJ "Révolte"; werkzaamheden

Gezien het geringe ledental van zowel de Sectie als van "Révolte" werd een vorm van nauwere samenwerking tussen beide groeperingen noodzakelijk geacht. In het verleden was namelijk gebleken, dat geen van beide groepen de geplande taken succesvol kon verrichten doordat het aan voldoende mankracht ontbrak. Zo moest de Sectie zich in het algemeen tot theoretische activiteiten beperken, terwijl "Révolte" in het begin van 1972 nog besloot de scholing in Haarlem en Utrecht stop te zetten om tenminste in Amsterdam nog enig werk te kunnen verzetten. Weliswaar was in het verleden door een aantal leden van de Sectie die tevens lid waren van "Révolte", al eens voorgesteld alle "propagandistische en activistische" taken alleen aan "Révolte" op te dragen, maar dit voorstel was door de (oudere) leden van de Nederlandse Sectie afgewezen, aangezien dit de Sectie tot een vrijblijvend discussiegroepje zou degraderen.

Nu werd besloten voor wat betreft de activiteiten geen duidelijke scheiding te maken tussen de beide groepen, die overigens ook dezelfde tactiek dienen te volgen. Om deze integratie in gecontroleerde banen

te leiden zal het partijbestuur van de Sectie verantwoordelijk zijn voor de algemene politieke lijn, terwijl de activiteiten zelf uitgevoerd zullen worden door cellen, die elk een eigen taak opgedragen krijgen. Ter voorkoming van wrijving tussen de Sectie en "Révolte" werd tevens voorgesteld de leden van het partijbestuur van "Révolte" op te nemen als lid van de Sectie. Over deze onderwerpen zal het volgende congres van de Sectie, gepland op 1 en 2 juli 1972, zich moeten uitspreken. Om bovengenoemde organisatorische onderwerpen voor dit congres voor te bereiden werd alvast een commissie benoemd, bestaande uit leden van zowel de Sectie als "Révolte".

Al ziet het er naar uit dat de verhouding tussen beide organisaties geregeld is, toch blijven er nog meningsverschillen bestaan tussen de oudere leden van de Sectie en de jongeren (die zowel lid zijn van "Révolte" als van de Sectie). Het voornaamste wrijvingspunt hierbij wordt gevormd door de vraag op welke groepering de activiteiten zich moeten richten. Men is het erover eens dat de "revolutionaire beweging in Nederland", ook al door gebrek aan mankracht, haar aandacht dient te richten op het vormen van "revolutionaire kaders". Op de vraag uit welke groepen men deze kaders wil aantrekken bestaan binnen de Sectie twee antwoorden: een aantal oudere leden wenst de nadruk te leggen op het werk onder arbeiders, terwijl de jongeren meer voelen voor het werken onder studenten en de werkende jeugd. Laatstgenoemden kregen hierbij steun van MANDEL, die in overweging gaf zich in de eerste plaats te richten op de scholieren (van zowel voorbereidend hoger onderwijs als van beroepsonderwijs), om in de tweede plaats te werken onder studenten, en wel voornamelijk met de bedoeling om uit deze laatste groep kaders te recrutereren.

De verhouding tot de Actiegroep Proletarisch Links (PL)

Ook de actiegroep Proletarisch Links wordt door de trotskisten beschouwd als een mogelijk reservoir van kader voor de "revolutionaire beweging". Duidelijk werd tijdens de besprekingen echter gesteld, dat er geen behoefte (mogelijkheid?) bestond PL om te vormen tot een trotskistische organisatie. In verband hiermee werd besloten de werkzaamheden in PL meer naar de achtergrond te schuiven, en alleen op die gebieden de aandacht te richten, waar een mogelijkheid tot directe recrutering aanwezig is. In ieder geval mocht het werk in PL niet ten

koste gaan van de werkzaamheden in de eigen organisaties. Vanuit "Révolte" werd dan ook voorgesteld de "Révolte"-kaderleden uit de centrale leiding van PL terug te trekken en zich in de toekomst te beperken tot het verlenen van medewerking aan de scholing van PL.

MANDEL gaf te kennen dat hij het werken in PL ondanks alle gevaren (versnippering van krachten, weerstanden onder de leden van PL) zeker voor de toekomst toch van belang achtte. Uit de centrale leiding van PL had het Verenigd Secretariaat (MANDEL) namelijk een schrijven ontvangen, waarin aangedrongen werd op samenwerking tussen het Verenigd Secretariaat en PL en op het uitwisselen van gegevens *). Het zou jammer zijn, aldus MANDEL, als de revolutionaire beweging deze kans op samenwerking voorbij zou laten gaan, nu het initiatief daartoe uit PL is gekomen.

Het laatste woord over het werken in PL is echter nog niet gesproken: ook dit onderwerp zal nader bekeken worden op het komende congres.

Een nieuw internationaal trotskistisch tijdschrift

Vanaf eind 1971 zijn er besprekingen gevoerd tussen leden van de Nederlandse en de Belgische Sectie over een gezamenlijk uit te geven trotskistisch blad. Deze plannen werden tijdens het bezoek van MANDEL afgerond. Afgesproken werd dat het blad, dat waarschijnlijk "De Internationale" genoemd zal worden, voorlopig als maandblad zal verschijnen, later mogelijk als een veertiendaagse uitgave. De inhoud zal tenminste bestaan uit twee hoofdartikelen, telkens geleverd door de Nederlandse en de Belgische Sectie. Zowel de technische verzorging als de distributie zullen in en vanuit België geschieden, in verband met de lagere kosten. Verwacht wordt, dat het eerste nummer na augustus aanstaande zal verschijnen. Op korte termijn zal hiervoor nog een redactievergadering belegd worden, waar men gezamenlijk de inhoud zal samenstellen.

Het Comité van Revolutionaire Marxisten

Direct nadat bekend was geworden dat de Nederlandse Sectie van de IVE Internationale zich had aangesloten bij het Verenigd Secretariaat, maakte de enige opposant tegen deze ontwikkeling, de voormalige

*) Deze brief bleek niet afkomstig te zijn van de trotskisten in PL.

leider van de Nederlandse Sectie, M. FERARES, bekend dat hij de werkzaamheden van de Sectie zou blijven voortzetten in de Pabloïstische organisatie "Comité van Revolutionaire Marxisten" (CRM), een naam die de Nederlandse Sectie van 1942 tot aan het einde van de tweede wereldoorlog voerde. In een verklaring, die op 27 april 1972 werd toegezonden aan alle leden van de Nederlandse Sectie, stelde FERARES, dat het CRM ernaar streeft "mee te werken aan de ideologische en organisatorische opbouw van een (revolutionaire arbeiders-) partij met medewerking van allen die daartoe eveneens bereid zijn". In tegenstelling tot de opvattingen van de Nederlandse Sectie ziet FERARES het werken in PL, "nu er hoop is op een concentratie van revolutionaire krachten in ons land binnen de actiegroep Proletarisch Links", als een der belangrijkste taken van het CRM. Het valt echter te betwijfelen of het CRM hiertoe in staat zal zijn: het telt tot nog toe maximaal slechts vijf leden.

De Nederlandse Sectie van de IVE Internationale heeft dan ook weinig te vrezen van FERARES: noch zijn werk in de actiegroep Proletarisch Links, noch zijn plannen om binnenkort een "revolutionair marxistisch" blad uit te geven (dat de naam "De Rode Oktober" zal krijgen) zullen de werkzaamheden van de Nederlandse Sectie kunnen door kruisen.

Nederlandse Volksunie

Tussen september 1971 en april 1972 heeft de Nederlandse Volksunie te kampen gehad met een aantal interne moeilijkheden. Voor een deel waren deze te wijten aan mevrouw E.E. KOKKORIS-SYRIER, een nieuw lid, dat in korte tijd een sleutelpositie binnen de organisatie wist te bezetten en verantwoordelijk is voor een duidelijke "verrechtsing" van de Volksunie. Haar wijze van optreden werd door een aantal leden echter minder gewaardeerd, zodat zij gedwongen werd haar positie op te geven, waarna zij zich uit de Volksunie terugtrok.

Ook daarna echter traden er herhaaldelijk nieuwe interne conflicten aan het licht, voornamelijk in het persoonlijke vlak, maar waarbij ook de vraag óf en zo ja in hoeverre de Volksunie een activistisch karakter zou moeten hebben een rol heeft gespeeld. *)

Merkwaardigerwijze werd het einde van de moeilijkheden ingeluid door een éénmansactie: Naar aanleiding van het rumoer rondom de koffieactie van het Angola-Comité schreef een lid van de Volksunie een brief aan Prins CLAUS met de raad zich terug te trekken als voorzitter van de "Nationale Commissie Ontwikkelingsstrategie 1970-1980" en een brief aan de directie van Albert HEYN, waarin het besluit van dit bedrijf om voortaan geen Angola-koffie meer te verhandelen werd gehekelde.

In deze laatste brief betoogde de schrijver onder meer dat: "mocht U wellicht menen uw commerciële belangen te dienen door U aldus te encanaileren met het ergste schuim van de Nederlandse politieke onderwereld, dan geven wij U de verzekering dat de in aantal steeds toeneemende leden van onze politieke partij uw firma volledig zullen boycotten".

Dit laatste was natuurlijk bluf, want als gevolg van de interne conflicten nam het aantal leden van de toch al uiterst kleine Volksunie

*) In dit verband is de houding van enkele Volksunie-leden met een oorslogsverleden vermeldenswaard: zij verklaarden zich tegenstander van een te activistisch optreden, aangezien zij bevreesd waren dat er in Nederland als gevolg van de kwestie van de eventuele gratiëring van de "Drie van Broda" een "haatpsychose" was ontstaan tegen voormalige politiek delinquenten.

eerder af dan toe, zodat de organisatie op dat moment niet in staat was om wat voor actie dan ook uit te voeren en zelfs min of meer dreigde te desintegreren.

De - voor een deel zelfs positieve - publiciteit die de Volksunie door deze brieven kreeg, vizelde echter het moreel weer wat omhoog, waartoe daarna ook de "reclame-rel" rond de op 19 april 1972 gespeelde voetbalwedstrijd Benfica-Ajax bijdroeg. In het stadion in Lissabon bleken reclameborden te zijn aangebracht, waarop in het Nederlands propaganda werd gemaakt voor Angola-koffie. Volgens een door de Volksunie aan de pers verstrekte mededeling was zij verantwoordelijk voor het plaatsen van deze borden, hetgeen ook thans nog wordt volgehouden, doch waarschijnlijk ten onrechte. In ieder geval vormde deze claim voor enkele kranten aanleiding om Guus LOOY - de "leider" van de Volksunie - een klein interview af te nemen, waarin hij desgevraagd onder andere verklaarde: "De Volksunie is een buiten-parlementaire groep; er zijn geen plannen om in de toekomst in de Tweede Kamer te komen". Tevens vertelde hij "weinig te zien in het parlementaire systeem. We moeten het veel meer hebben van directe acties".

Nadien trok de Volksunie nog wat publiciteit door een open brief aan President NIXON te schrijven, waarin hem dank werd gezegd voor de hervatting van de bombardementen op Noord-Vietnam en tenslotte is de Volksunie waarschijnlijk verantwoordelijk voor het werpen van een steen door de ruit van de communistische boekhandel "Pegasus" te Amsterdam tijdens een demonstratie van het Comité "Jongeren voor Vietnam" op 29 april.

Met deze publiciteit dreigt er echter een verkeerd beeld van de Volksunie te ontstaan. Weliswaar is de interne eenheid weer min of meer hersteld, doch er is geen sprake van dat de Volksunie een goed georganiseerde actiegroep is. Het gaat om een uiterst kleine groep van individuen, wier politieke opvattingen uiteenlopen van vaag anti-communistisch en anti-democratisch tot bijna fascistisch. Men eigen ideologie heeft de Volksunie nauwelijks (het indertijd door mevrouw KOKKORIS opgestelde programma schijnt men weer te hebben prijsgegeven) en de activiteiten worden geheel ad hoc door de omstandigheden bepaald. De organisatiestructuur is rommelig terwijl het huidige bestuur op zeer onduidelijke en ondemocratische wijze tot stand is gekomen. Men en ander zal ongetwijfeld ook de verdere ontwikkelingsmogelijkheden van de Volksunie bepalen. Daarbij lijkt de mogelijkheid ingesloten dat

dat er zo nu en dan "harde acties" zullen worden gevoerd, doch deze zullen waarschijnlijk een incidenteel en beperkt karakter hebben. De kans dat de Volksunie enigermate zal uitgroeien lijkt - al ware het alleen maar vanwege de amateuristische leiding - geheel uitgesloten, doch wel gaan er de laatste tijd wat meer stemmen op om nauwer met andere gelijkgerichte organisaties samen te werken. Hieromtrent schijnen onder meer de Nationale Veiligheidsbrigade en Max LEWIN ("De Vrije Pers") te zijn benaderd, terwijl er mogelijk eveneens contacten bestaan met de Vereniging Algemene Bond van Ouders en Opvoeders en/of het Comité "Verontruste Ouders".

Binnen de Volksunie is enige tijd geleden het initiatief genomen tot de oprichting van een "Vondelparkcomité", dat wil trachten de bewoners van de omgeving van het Vondelpark te activeren om "iets te gaan ondernemen tegen de Vondelparkslapers". Tot dusverre heeft dit comité zich echter uitsluitend middels een open brief aan B&W van Amsterdam gemanifesteerd.

Tenslotte schijnt er binnen de Volksunie een "Comité Zuid Vietnam" te zijn opgericht, doch hierover zijn vooralsnog geen nadere gegevens beschikbaar.

*
* *

Ontwikkelingen in Roemenië

De Roemeense politieke ontwikkeling bevindt zich op het ogenblik in een belangrijke fase. Een fase die aan de ene kant wordt begrensd door de omvangrijke verschuivingen die in april van dit jaar in de Roemeense partij- en regeringstop plaatsvonden en aan de andere kant door de onverwachts aangekondigde partijconferentie, die in de tweede helft van juli moet plaatsvinden.

De mutaties van april kwamen op een moment waarop nog druk gespeculeerd werd over het geval SERB, de generaal die wegens spionage voor Moskou zou zijn geëxecuteerd, en over de afzetting van de partijsecretaris voor staatsveiligheid, PATILINET, gevallen die zich, wel in samenhang, aan het begin van dit jaar voordeden. Nu echter bleef het niet bij de vervanging van een enkele partijsecretaris. In het partijsecretariaat dat een bezetting heeft van zeven tot negen man en een van de belangrijkste partijorganen vormt, verschenen maar liefst drie nieuwe gezichten: BANC, voor zijn benoeming minister van Landbouw, Voedselvoorziening en Waterstaat, ANDREI, tot nu toe eerste plv. hoofd van de afdeling buitenland van het CC en DINCA, een figuur met een militaire achtergrond. Opvallend is dat bij deze manoeuvre de man die te boek stond als de meest nauwe medewerker van partijvoorzitter CEAUSESCU en na deze het meest prominente lid van het secretariaat, NICULESCU-MIZIL, het veld moest ruimen. Hij werd vicepremier, een bepaald minder belangrijke functie dan die van partijsecretaris. Hij behield overigens zijn plaats in de beide andere toporganen van de partij, het Executief Bureau en het Permanente Presidium en het is niet onmogelijk dat hij t.z.t. premier MAURER zal opvolgen.

In het raam van een beknopt stuk als dit zou het natuurlijk te ver voeren de verschillende mutaties stuk voor stuk te behandelen. Het is hier voldoende de aandacht te vestigen op het grootscheepse van de veranderingen. Deze immers vonden niet alleen in het partijsecretariaat plaats maar ook in het Executief Bureau, het Centraal Comité, de Controlecommissie, in de regering en diverse lagere en regionale organen. Juist dit verstrekkende van de operatie maakt het onmogelijk de zaak als incidenteel af te doen. En daarmee ontstaat dan een moeilijkheid. Want terwijl men eigenlijk wel moet aannemen dat deze hele reeks veranderingen een gemeenschappelijke oorzaak heeft gehad, leveren de verschillende mutaties bij elkaar genomen

geen ondubbelzinnige aanwijzing op omtrent de achtergrond van een en ander. Noch de gedegradeerden resp. uitgestotenen, noch de gepromoveerden vormen een samenhangende groep die duidelijk streefde naar het een of zich verzette tegen het ander. Een voor de buitenwacht duidelijk zichtbare controverser vindt men niet in de Roemeense politiek.

CEAUSËSCU's opmerkingen over de mutaties verklaren al evenmin erg veel. Op het CC-plenum waar tot de veranderingen besloten werd, zei de partijleider dat "sommige kameraden" zozeer van de partijlijn waren afgeweken dat het "onverenigbaar" was met de posities die zij bekleedden. Verder ging het er volgens hem om dat er een goede roulering en doorstroming plaatsvond, een normale zaak dus. Wanneer men echter bedenkt dat in het tijdsverloop van één jaar het hele partijsecretariaat op CEAUSËSCU zelf en twee anderen na is vervangen, dan wordt het moeilijk daarin nog een ordelijke roulering te zien. Veranderingen van dergelijke aard moeten op andere dan organisatorische redenen teruggaan.

Het al gesignaleerde feit dat het niet lukt een duidelijk strijdpunt te vinden waardoor de gang van zaken wordt verklaard, maakt het verleidelijk de gebeurtenissen te bezien in termen van een persoonlijk machtsstreven van CEAUSËSCU. Dat is ook gedaan. Zo meende Le Monde dat CEAUSËSCU er op uit is vooral jongeren die nog geen eigen politiek gewicht hebben, rond zich te verzamelen. Zij zouden vooral als adviseurs en deskundigen moeten dienen. ANDREI, DINCA en BANC, die nu in het secretariaat zijn gekomen en BURTICA en PATAN die hen kortgeleden daarin voorgingen, zouden als representanten van dergelijke jongeren gelden. Figuren met wel een eigen politiek gehalte, zoals NICULESCU-MIZIL en de vorig jaar uit het secretariaat gezette TROFIN, zouden voor hen het veld moeten ruimen.

Voor de gedachte dat veel van wat zich in Roemenië afspeelt, te verklaren is uit CEAUSËSCU's persoonlijk machtsstreven, valt wel iets te zeggen. Zoveel is zeker dat er afgelopen jaar verschillende malen aanzetten zijn geweest tot persoonsverheerlijking t.a.v. de partijleider. Ook is het zo dat CEAUSËSCU sinds hij aan de macht gekomen is een positie heeft opgebouwd waarin hij meer autoriteit en beslissingsmacht heeft dan vrijwel elke andere Oosteuropese leider.

Le Monde trekt bovendien de conclusie - die voor het ogenblik wel aanvaardbaar lijkt - dat deze machtspositie door de nu gerealiseerde mutaties nog is versterkt. Inderdaad wakte de meer dan royale aan-

dacht die CEAUSËSCU in de periode waarin de mutaties tot stand kwamen, aan internationale kwesties besteedde (bezoek van de Israëliische premier Golda MEIR aan Roemenië) niet de indruk dat hij op binnenlands terrein de handen overvol had.

Intussen is het toch de vraag of de gebeurtenissen in Roemenië kunnen worden afgedaan met een verwijzing naar CEAUSËSCU's pogingen zoveel mogelijk macht aan zich te trekken. De gevoerde politiek bevat, moet men toch aannemen, voldoende stof voor serieuze controversen. Enkele malen zijn er ook aanwijzingen geweest dat die controversen er waren. Zo circuleerde enige tijd geleden het gerucht dat tijdens CEAUSËSCU's bezoek aan China in juni 1971, in militaire kringen zou zijn gewerkt aan een putsch tegen de partijleider. Dit om zijn weinig volgzame politiek tegenover Moskou. Veel houvast heeft men hier nooit gekregen, al zou een aantal degradaties en verplaatsingen in de militaire sfeer in de maanden na CEAUSËSCU's terugkeer uit Azië als indicatie kunnen dienen. Ook het geval SERB is met deze kwestie wel in verband gebracht. Maar zoals gezegd, duidelijk is dit nooit geworden en als SERB al niet doodgeschoten is dan wordt hij in elk geval doodgezegen. Meer houvast, al zijn ze ook niet steeds even concreet, bieden enkele opmerkingen van CEAUSËSCU zelf inzake interne moeilijkheden. Vorig jaar gaf hij enkele malen te kennen dat zijn politiek - waarbij hij speciaal op zijn economische politiek doelde - op verzet stuitte. Ook nu weer hekelde hij de "nalatigheid van bepaalde figuren", waarmee hij opnieuw tegenstand tegen zijn beleid signaleerde.

Van verzet tegen het beleid was nog het meest openlijk sprake in kunstenaarskringen. De nadrukkelijk verstrakte binnenlandse politiek, in juli 1971 ingeluid met de befaamde campagne tot "herstel van de ideologische zuiverheid op alle gebieden van de Roemeense samenleving", werd hier door velen gevoeld als een aanslag op verworven vrijheden en zelfs als een mogelijke beweging in de richting van een nieuw stalinisme. In enkele bijeenkomsten met CEAUSËSCU werd de bezorgdheid hierover onomwonden tot uitdrukking gebracht en werden bezwaren geopperd tegen de druk van de censuur. Ook waren er enkele gevallen van schrijvers die een demonstratieve daad van protest tegen CEAUSËSCU's beleid stelden, m.n. BREBAN en GOMA. De eerste trad af als hoofdredacteur van Roemenië's meest prominente literaire tijdschrift Romania Literara en weigerde een tijdlang vanuit het Westen naar zijn land terug te keren (inmiddels heeft hij dit toch gedaan).

De laatste schreef CEAUSESCU een tweetal brieven waarin hij het principe van de vrijheid van de kunstenaar aan de orde stelt. BREBAN en GOMA zijn volgens recente berichten uit de partij gezet.

Hoewel CEAUSESCU, ondanks deze gevallen, heeft getoond de zaak niet op de spits te willen drijven, bleek toch ook uit de gang van zaken rond het van 22 tot 24 mei gehouden schrijverscongres dat van wezenlijke concessies geen sprake is. CEAUSESCU, zo moet de conclusie zijn, is vastbesloten de literaire activiteit aan de leiband te houden en zo nodig de schrijvers "discipline" te leren. De literatuur moet, zo is zijn kennelijke standpunt, de nationale ontwikkeling positiever weergeven en de kernproblemen van de maatschappij "op degelijke revolutionaire wijze en met groter opvoedkundig effect" aanpakken. De schrijversbond staat o.l.v. de communistische partij en is een instrument van de partijpolitiek in de literatuur. Dat is een waarheid waaraan opnieuw met nadruk is herinnerd.

Het zijn echter niet alleen de schrijvers maar ook de technisch-wetenschappelijk geschoolden en de gewone man bij wie CEAUSESCU's ideologische intransigentie op verzet stuit. Dat is begrijpelijk, want wat de partijleider met de ideologische campagne heeft ondernomen is het nog eens extra mobiliseren van een samenleving die toch al onder zware druk staat, nl. van een in hoog tempo verlopende economische ontwikkeling.

De jaarlijkse groei van het nationale produkt bedroeg in de periode 1966 - 1970 gemiddeld 11,8%, terwijl de buitenlandse handel over deze periode in totaal met 73% toenam. Doordat een groot deel van het nationale inkomen wordt besteed aan kapitaalaccumulatie worden de arbeiders karig betaald en komen de konsumenten nauwelijks aan hun trekken. Alle economische, sociale en politieke spanningen die met een dergelijke snelle ontwikkeling gepaard gaan, doen zich dan ook in de Roemeense samenleving voor. Het nu lopende 5-jarenplan (1971-1975) biedt maar weinig verademing. Het regiem handhaaft een hoger groeipercentage voor de zware industrie dan voor de konsumentensector, al zijn november vorig jaar de plancijfers voor konsumptiegoederen bij wijze van concessie enigszins verhoogd. Deze economische krachtsinspanning en de zelfopoffering die erdoor van de bevolking worden gevraagd, verklaren de ideologische campagne voor een belangrijk deel: CEAUSESCU heeft deze nodig om de bevolking te dwingen de economische inspanning vol te houden. Het is in dit verband verhelderend te bedenken dat ook in West-Europa de industriële revolutie werd begeleid

door een puriteinse code van tucht en opoffering.

Maar het ideologische en economische element hangen niet alleen onderling samen, beide houden ze ook verband met de buitenlandse politiek, in het bijzonder waar het gaat om de verhouding tot Moskou. Voor wat betreft de strenge ideologische politiek die CEAUSESCU intern voert, werd de samenhang met de buitenlandse politiek reeds allerwege geconstateerd. De zeer dogmatische houding van CEAUSESCU op binnenlands terrein en de afwezigheid van door Moskou gevreesde liberaliserings-tendenzen die daarvan het gevolg zijn, ontnemen de Sowjetleiders elke aanleiding tot kritiek op de ontwikkeling in Roemenië zelf. Het stuk onkwetsbaarheid dat CEAUSESCU zich hiermee verworven heeft - hij zal geen tweede DUBCEK worden - geeft hem een onontbeerlijke steun in de rug bij zijn streven zich onafhankelijker van Moskou op te stellen.

Ook de economische politiek hangt met het onafhankelijkheidsstreven samen. Het is zelfs zo dat dit streven zich het eerst op economisch gebied openbaarde en nog voor CEAUSESCU aan de macht kwam, nl. in het begin van de zestiger jaren. Deze heeft niet gearzeld de hier bestaande lijn krachtig door te trekken. De Roemeense dwarsheid in Comecon-verband en de recente toenadering tot de EEG, dingen waarvan Moskou natuurlijk niets moet hebben, spreken hier een duidelijke taal. Hoezeer Roemenië zich probeert te onttrekken aan de voortdurende, door Moskou geleide Comecon-omarmingen tonen de cijfers. Ongeveer 45% van de buitenlandse handel vindt plaats met niet-Comecon-landen. Daarbij moet worden bedacht dat tussen 1965 en 1970 de Roemeense handel met het Oostblok met 31% steeg maar met het Westen met 93%. Intussen had deze medaille wel haar keerzijde. Roemenië was niet in staat de grote importen uit het Westen met voldoende export te dekken. Tengevolge hiervan zijn de schulden bij diverse Westerse landen sterk gestegen en worden allerlei goederen die de binnenlandse markt hard nodig heeft, voor de export bestemd.

Zelfs de meest patriottische Roemeen kan zich bij de bestaande economische situatie gaan afvragen of de prijs die voor de (betrekkelijke) onafhankelijkheid wordt betaald, niet erg hoog is. Maar als hij daartoe de neiging zou hebben, dan is daar de strenge ideologische campagne die dit moet tegengaan. Die interne discipline is echter zo ver doorgevoerd dat men zich kan afvragen of de politieke sfeer niet zo is verkrampt dat de verdere ontwikkeling er onder moet gaan lijden.

De vraag rijst of Roemenië niet naar het voorbeeld van Hongarije een buigzamer administratie nodig heeft, meer materiële i.p.v. ideologische prikkels enz. Maar hier stuit men op de moeilijkheid die hiervoor al is aangeduid en die ligt in de verstrengeling van de ideologische, economische, interne en externe politieke elementen. Want terwijl Hongarije de vrijheden die het zich intern veroorlooft kennelijk moet kopen met volgzaamheid aan Moskou op internationaal gebied, zit Roemenië met het omgekeerde probleem: de vrijheid die naar buiten is veroverd vergt intern een grote strakheid. Juist die samenhang maakt de problematiek er alleen maar moeilijker op.

Tegen deze achtergrond wordt de komende nationale partijconferentie, een buitengewoon congres in feite, een bijzonder belangrijke aanlegenschap. Want al is er dan aangekondigd - op het eerste gehoor klinkt dat onschuldig genoeg - dat de conferentie economische problemen zal behandelen, na het voorgaande zal duidelijk zijn dat het daarmee tegelijkertijd om de hele Roemeense politiek gaat: verandering op het ene gebied zou direct consequenties hebben op het andere. Wanneer CEAUSESCU zou willen terugschakelen, dan zou hij dat op alle gebieden moeten doen. Een vermindering van de ideologische ~~intra~~transigentie en een liberaler houding binnenslands zou hem een gemakkelijker doelwit voor kritiek uit Moskou maken. Tevens zou zo'n liberalisering gemakkelijk een verslapping van de geforceerde industrialisatie kunnen meebrengen. En omdat het streven naar een snelle industrialisatie weer een onderdeel vormt van het streven tegenover Moskou een politiek van onafhankelijkheid te voeren, zou ook hierin een stap terug moeten worden gedaan.

Dat CEAUSESCU iets dergelijks overweegt valt niet af te leiden uit de huidige gang van zaken in de Roemeense politiek. Wel dat men in een fase is beland waarin de problemen verbonden aan de nu gevolgde koers zich zwaarder doen gevoelen. Alleen al het feit dat het nu plotseling nodig blijkt een dergelijk breed forum als een nationale partijconferentie te houden, wijst erop dat de zaken intern toch minder gemakkelijk liggen dan aan de buitenkant waarneembaar is. Het feit dat CEAUSESCU zijn voorgenomen reis naar Japan, die eind mei begin juni zou plaatsvinden, heeft uitgesteld houdt niet onwaarschijnlijk mede met de interne situatie verband. Voorlopig lijkt het erop dat CEAUSESCU zijn huidige politiek op de conferentie nog eens nadrukkelijk wil laten bevestigen. Mogelijk hebben de mutaties in april ten doel iets dergelijks gemakkelijker te maken.

Als de conferentie inderdaad tot een bevestiging van de tot nu toe gevoerde politiek zal leiden, dan zal het paradoxaal beeld van een land dat grommend tegen "verderfelijke Westerse invloeden" bij datzelfde Westen steun zoekt om van Moskou afstand te kunnen nemen, zich nog verscherpen. Zou het daarentegen tot een terugschakelen komen, dan zou - en dat is al even paradoxaal - een wat meer in de pas lopen met Moskou voorshands kunnen samengaan met een verzachting in de binnenlandse politiek.

* * *